

Vem skall styra Bosnien?

— Valet måste bli av! Det finns inga alternativ, säger de på Carl Bildts kontor i Sarajevo.

— Det är en förutsättning för att det över huvud taget ska bli fred i Bosnien, säger Tomas Miglierina på OSSE:s kontor i Banja Luka, den största staden i det av bosnienserna kontrollerade territoriet. (OSSE, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, har tagit på sig att organisera valet i september.)

Ödesval

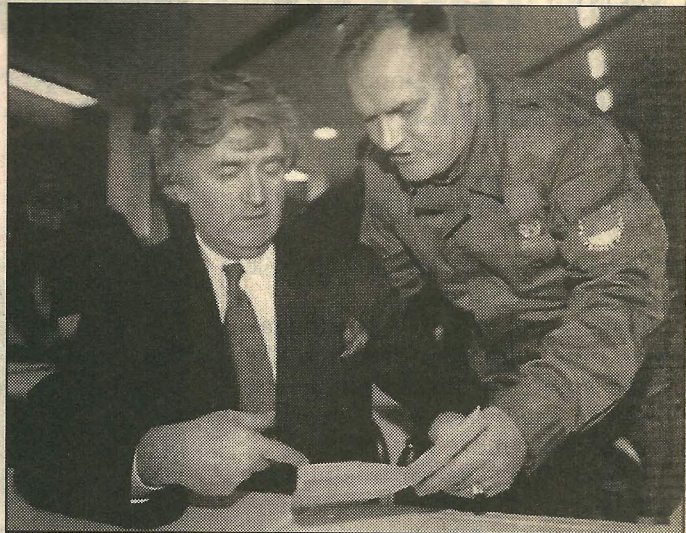
Valet är ett ödesval. Om det inte genomförs kommer hjälp från omvärlden att utebli och landet inte byggas upp.

Men hur kommer staten Bosnien-Herzegovina se ut när den fylls av demokratiskt valda politiker? I Sverige har vi stat, landsting och kommuner som inom sina områden har olika ansvar. Vilka principer är det som gäller i Bosnien?

Jugoslaviens sista större konstitutionella förändring genomfördes 1974. Makten decentraliserades och republikerna fogades samman i en relativt lös federation. Det mesta som berörde medborgarna bestämdes i republikerna och inte i Belgrad. Det nya Bosniens konstitution är inte helt olik den för det gamla Jugoslavien. Nationalistiska krav ledde då som nu till konstitutionella förändringar.

Daytonavtalet

När kriget nu är över och fredsfördraget som formades i Dayton är underskrivet, ser Bosnien helt annorlunda ut. Inte ett spår av det gamla finns kvar. Tidigare fanns ingen geografisk uppdelning av de olika nationaliteterna. Nu har större delen av befolkningen flytt till de områden där den egna nationaliteten

Krigsförbrytare. Bosniensernas ledare Radovan Karadzic och generalen Ratko Mladic är misstänka för krigsförbrytelser. De får därför inte, enligt Daytonavtalet, inneha officiella ämbeten eller kandidera i valet i höst. I går skärpte Carl Bildt tonen mot Karadzic. Senast på måndag måste han ha lämnat sitt ämbete.

bra gärna skulle vara multinationellt. Men i Banja Luka finns det i princip inga muslimer kvar, och väldigt få kroater.)

Razim Kadic är ordförande i det liberala partiet i federationen och var den förste som 1990 krävde att det kommunistiska enpartisystemet i Bosnien skulle avvecklas.

Valen i Jugoslavien 1990 var en uppvisning i nationalism. I Bosnien där ingen nationalitet dominerade skapades flera "mononationella partier", som Kadic kallar dem.

— De hotade med att de

— Om väljarna i stället fått rösta på var sin kandidat från de tre nationaliteterna skulle tre presidenter med acceptans hos alla utses.

Vem styr ?

De enda som säger sig tro att rättvisa val kan genomföras i Bosnien är de som hoppas kunna manipulera valet till egen fördel. Det är inte så konstigt att den vanligaste attityden i oppositionen är att man vill rösta för att sedan få demokrati, inte tvärtom. För vem kan ställas till svars om valet inte genomförs korrekt?

Gästskribent

Erik Jennische är studerande. Han har nyligen besökt Bosnien och Kroatien.

NERIKES ALLEHANDA
960629

När kriget nu är över och fredsfördraget som formades i Dayton är underskrivet, ser Bosnien helt annorlunda ut. Inte ett spår av det gamla finns kvar. Tidigare fanns ingen geografisk uppdelning av de olika nationaliteterna. Nu har större delen av befolkningen flytt till de områden där den egna nationaliteten har makten.

Den viktigaste politiska förändringen är att territoriet är delat i två "enheter": en muslimsk-kroatisk och en serbisk. Den första är en federation och den andra kan liknas vid en mycket centraliserad enhetsstat. Man har inte velat dela Bosnien i två olika stater och därmed ge efter för de bosnien-serbiska kraven.

Men i stället för att representera sin hembygd eller ett politiskt parti som i nästan alla länder, ska de bosniska politikerna framför allt representera sin nationalitet. Till presidentrådet, landets statschef, ska det väljas en kroat och en muslim från federationen, och en serb från den bosnienserbiska delen.

Uppdelning

Från att ha varit ett land där människor av olika nationalitet bokstavligen bott vägg i vägg, har kriget gjort att man i konstitutionen kopplat nationaliteter till geografiska områden, en koppling som tidigare var omöjlig.

På statsnivån ligger framför allt ansvaret för utrikespolitiken och infrastrukturen: vägar, el, vatten.

Försvarspolitik, den ekonomiska politiken, återuppbyggnadspolitik, polisen och nästan alla andra viktiga områden ligger däremot på de två enheterna. Det är bara på papperet som Bosnien är en stat.

Den muslimsk-kroatiska federationen består av tio kantoner och ett antal kommuner. Även federationens topp är strikt uppdelad, men bara mellan kroater och muslimer. Sarajevo och Tuzla är de enda, förvisso haltande men levande, exemplen på den blandning av nationaliteter som tidigare var bosnisk verklighet.

Partierna

Det finns några få politiska partier som inte gör anspråk på att vara det ena eller andra folkets beskyddare. I federationen finns ett liberalt och två socialistiska partier som är multinationella, men de är små. (I den serbiska enheten finns det ett socialliberalt som

Gästskribent

Erik Jennische är studerande. Han har nyligen besökt Bosnien och Kroatien.

NERIKES ALLEHANDA
960629

andra hade ambitionen att ta över Bosnien; att de transporterade dit människor från andra områden för att de skulle rösta. De enda som skulle kunna försvara serbernas, kroaternas respektive muslimernas rätt var representanter med deras egen nationalitet.

Resultatet blev att 94 procent av kroaterna, 92 procent av serberna och 76 procent av muslimerna röstade för partier med en uttalad nationell profil.

— Om vi i Bosnien eller någon annan uppfattat dessa siffror, och insett allvaret i dem, skulle man kanske kunna förhindra det som nu hänt, menar Kadic.

— Orsaken till röstsiffrorna var den mytbildning som omgärdade valet, och rädslan som piskades upp.

Som en folkräkning

Hotet mot muslimerna visade sig senare verkligen, men man frågar sig om det hjälpte att ett muslimskt parti kom till makten.

Det finns tre huvudsakliga partier i Bosnien i dag; ett muslimskt (SDA), ett serbiskt (SDS) och ett kroatiskt (HDZ). I valet till presidentrådet har varje röstberättigad en röst, och tre personer ska utses.

— Men eftersom nationaliteterna dominerar så starkt av ett parti, och att den kandidat som får flest röster blir ordförande i rådet, kommer valet bara fungera som en folkräkning där alla muslimer röstar på SDA:s presidentkandidat o s v. Någon större förändring från 1990 års val lär det inte bli, tror Kadic.

Vem styr Bosnien i dag? Det går inte att skylla på OSSE eller NATO. Valet är inte deras utan bosniernas.

Vilka kommer då väljas till de olika posterna? De bosnien-serbiska ledarna Karadzic och Mladic, eller någon annan som är misstänkt för krigsförbrytelser får inte väljas. Den muslimske presidenten Izetbegovic är gammal och sjuk och kommer troligtvis inte ställa upp.

Haris Silajdzic var premiärminister i Sarajevo under nästan hela kriget och är populär. Men han gick ur partiet i vintras med anklagelser om det blivit alltför nationalistiskt. Nu är han den sittande regeringens värste konkurrent. Lördagen den 15 juni blev han dock allvarligt skadad när någon slog honom med ett järnrör i huvudet. Silajdzic anklagade SDA för att ligga bakom dådet.

Valet 1990

Faran är att det bara är en ny generation nationalistiska politiker som tar vid.

Det bosniska folket, eller numera kanske folken, måste välja nya politiska ledare som kan föra landet från krig till fred och välstånd. Valet 1990 förebådade i tysthet en fruktansvärd och nära framtid. Och om valen i framtiden bara bekräftar det förra finns det anledning att hålla med Razim Kadic att:

— När nationalitet också innebär en politisk vilja finns det inget behov av demokratiska val.

ERIK JENNISCHE

FOTNOT. Tidigare Bosnien-artikel var publicerad den 27 juni. På söndag hålls det kommunalval i staden Mostar.

Vivo *Lucullus* FÖR GOD MAT
STORGATAN 15

ÖPPETTIDER: Månd-torsd 9.30-19.00 Mids.afton 9-13

klipp här Klipp här Rabatt-kupong
I dag 29/6 -96
Vispgrädde